

ὑπέργειον κόσμον, ἀπολυτρουμένη τῶν δεσμῶν τῆς, ἀπαλλασσομένη τοῦ ἀθλίου συντρόφου τῆς.

Ἄλλὰ τὸ βδελυρὸν σῶμα, ἡ ζοφερὰ εἰρκτὴ αὐτῆς, τὸ ὅποιον ἠμιάρωσε τοὺς διαυγεῖς ὀφθαλμούς τῆς, διαρκῶς διὰ τῶν ἀτασταλιῶν αὐτοῦ προβάλλει ἀνυπέροβλητα εἰς τοῦτο κωλύματα· ὅπως ἡ ὕλη ἐν τῇ δημιουργίᾳ τοῦ κόσμου πολλαπλῶς παρεκώλυε τὸν Δημιουργὸν πλάττοντα καὶ διακοσμοῦντα τὸ σύμπαν, οὕτω καὶ ἐνταῦθα τὸ φθαρτὸν, παροδικὸν καὶ ἐφήμερον, διαρκῶς ἀλλοιούμενον ὄυπαρὸν σῶμα, ὡς ἐν ἀνεμοζάλῃ κυμαινόμενον ὑπὸ τῶν ὀρμῶν, παθῶν, ἀδυναμιῶν, νόσων του, διαρκῶς ταράττει καὶ παρενοχλεῖ τὴν ψυχὴν.

Κάθαρσις. Θὰ εἶναι τραχὺς λοιπὸν καὶ σκληρὸς ὁ ἀγὼν, ὃν θὰ διεξαγάγῃ ἡ ψυχὴ πρὸς τὸν μεμολυσμένον σύντροφόν τῆς. Καὶ ὅπως ἐν νόσοις ἀποσοβοῦμεν τὴν μόλυνσιν δι' ἀπολυμάνσεως ἢ ἀποκόπτομεν τὰ σαπρὰ μέλη πρὸς σωτηρίαν τῶν λοιπῶν, οὕτω καὶ ἡ ψυχὴ ὡς ἱερὸν πρόβλημα αὐτῆς ὀφείλει νὰ τάσῃ τὴν κάθαρσιν ἀπὸ τοῦ σώματος. Ἄλλὰ κάθαρσιν ὁ Πλάτων λέγων δὲν ἐννοεῖ τὴν τυπικὴν κάθαρσιν τῶν Ὀρφικῶν, προσευχάς, νηστείας, πλύσεις κλπ., τὴν ἀποσόβησιν μόλυνσεως, ἣτις ἀπειλεῖ ἡμᾶς διὰ τῆς ἐπαφῆς ἀκαθάρτων πνευμάτων, ἀλλὰ τι ἀπείρως ὑψηλότερον, κάθαρσιν τῆς διανοουμένης ψυχῆς ἀπὸ τῆς ἀμαυρώσεως τῆς γνωστικῆς αὐτῆς δυνάμεως, ἀπὸ τῶν ὄυπων καὶ σκωριῶν τοῦ σώματος, ἀπὸ τῆς ἀλάτης τῶν αἰσθητηρίων, τὴν ἀπομόνωσιν τῆς ψυχῆς ἀπὸ τοῦ ἀκαθάρτου συντρόφου καὶ τὴν συγκέντρωσιν εἰς ἑαυτὴν πρὸς γνῶσιν τῆς αἰωνίας ἀληθείας, πρὸς ἣν εἶναι προωρισμένη κατὰ τὴν ἀληθῆ φύσιν τῆς. Καὶ ἐπειδὴ οὐ μόνον τὸ σῶμα, ἀλλὰ καὶ ὁ ὅλος ὕλικὸς κόσμος εἶναι ἐστία μόλυνσεως τῆς ψυχῆς, ἀνάγκη πᾶσα ἡ ψυχὴ νὰ ἐπιδιώξῃ τὴν ἀποχώρησιν ἀπὸ τοῦ κόσμου τούτου, τὴν φυγὴν καὶ ἀπάρνησιν πάσης ὕλικότητος καὶ τὴν ἐπαναστροφὴν πρὸς τὸν κόσμον τοῦ ἀληθινοῦ φωτός. Καὶ ἐπειδὴ ὁ Πλάτων ἐκ πείρας τῆς ἰδίας ψυχῆς ἐγνώριζε τὴν ὀρμὴν αὐτῆς πρὸς τὸ αἰώνιον καὶ εἶχε συνείδησιν ποῦ ἡ ψυχὴ αὐτοῦ εἶχε τὴν πατρίδα τῆς, ὡς ἀκούομεν τί λέγει περὶ τοῦ ἐπιγείου ἔργου τοῦ φιλοσόφου, περὶ φιλοσοφικῆς καθάρσεως :

Ἡ ψυχὴ ἐξωρίσθη εἰς τὸν κόσμον τοῦτον τὸν αἰσθητὸν καὶ ἀπατηλόν, ἵνα βαθύτερον ἀποστραφῇ αὐτόν. Ὁ γήινος βίος θὰ εἶναι διὰ τὴν ψυχὴν τοῦ φιλοσόφου ξένος καὶ βδελυκτός, καὶ αὐτός θὰ εἶναι ἐνταῦθα πάροικος καὶ παρεπίδημος. Ὡς ὁ Ἰσοκράτης, νο-

σταλγῶν θὰ κλαίῃ πικρῶς ἀτενίζων πρὸς τὴν οὐράνιον κατοικίαν :
 Ἐπὶ τὸν ποταμὸν Βαβυλῶνος ἐκεῖ ἐκαθίσασμεν καὶ ἐκλαύσαμεν ἐν τῷ
 μνησθῆναι ἡμᾶς τῆς Σιών (Δαυΐδ Ψαλμ. ρλς') ἢ ἀλγεινῶς θάναφωνῆ
 ὡς ὁ Χριστιανός : Καὶ τὴν ποθεινὴν πατρίδα παράσχου μοι, Παραδεί-
 σου πάλιν ποιῶν πολίτην με. Ἐκεῖ ἐπάνω, μακρὰν τοῦ χυδαίου τούτου
 κόσμου, κεῖται τὸ κράτος τοῦ ἀληθοῦς εἶναι, τοῦ ἀγαθοῦ, τοῦ ἀδιατα-
 ράκτως τελείου. Τὸ ἐπιδιώκειν τὸ ὑπέργειον ἐκείνο κράτος, ἢ ἀπε-
 λευθέρωσις τοῦ πνεύματος ἀπὸ τοῦ κλύδωνος καὶ τῆς ἀπάτης τῶν
 αἰσθήσεων, ἢ ἀπολύτρωσις ἀπὸ τῶν ἐπιθυμιῶν καὶ παθῶν, τὰ
 ὅποια καθηλώνουν τὴν ψυχὴν ἐνταῦθα κάτω Φαίδ. XXXIII 88 κέ.,
 ὁ χωρισμὸς ἀπὸ τοῦ σώματος καὶ τοῦ σωματικοῦ βίου, ἰδοὺ τὸ μέγα
 πρόβλημα τῆς ψυχῆς τοῦ φιλοσόφου. Τὸ ὄριμον γίγνεσθαι πρὸς
 τὸν θάνατον, τὸ ἀποθνήσκειν, ἢ βαθεῖα περιφρόνησις παντὸς αἰ-
 σθητοῦ, τοῦτο εἶναι ὁ σκοπὸς καὶ ὁ καρπὸς τοῦ ἀληθοῦς φιλοσό-
 φου Φαίδ. κ. IX. Δι' αὐτὸν ἢ φιλοσοφία εἶναι ἢ ἀπολυτρώτρια,
 ἢ ἀπελευθεροῦσα ἀπὸ τοῦ σώματος διὰ παντός, ἀπὸ τῶν σειρήνων
 του καὶ τῶν ἀγρίων διεγέρσεών του, καὶ ἀποδίδουσα εἰς αὐτὸν τὴν
 θεῖαν γαλήνην καὶ τὴν οὐράνιον κατοικίαν του. Νὰ λυτρωθῆ τοῦ
 κακοῦ συντρόφου, νὰ καθαρθῆ ἀπ' αὐτοῦ καὶ νὰ ἀποθνήσκη, ἰδοὺ
 αἱ συμβουλαί, αἷς ὁ φιλόσοφος ἀπευθύνει διαρκῶς πρὸς τὴν ἀθάνατον
 ψυχὴν του· ἀξιοῖ παρ' αὐτῆς τελείαν κατὰ τὸ δυνατόν ἀπάρνησιν τοῦ
 κόσμου, τελείαν ἀσκητικὴν ἠθικὴν, τελείαν ἀποστροφὴν ἀπὸ τοῦ
 ὑλικοῦ καὶ παροδικοῦ γίγνεσθαι καὶ συγχρόνως στροφὴν πρὸς τὸ
 θεῖον, πρὸς τὸ οὐράνιον, πρὸς τὸν κόσμον τῶν ἰδεῶν, ἧτις ση-
 μαίνει ὁμοίωσιν πρὸς τὸν θεόν. Ἡ ψυχὴ τοῦ φιλοσόφου ὀρέγεται
 τοῦ ὄντος, τὸ ὅποῖον εἶναι καταληπτὸν διὰ τῆς φρονήσεως· ἀλλ'
 ἀκριβῶς ὁ θάνατος δὲν εἶναι μόνον ὁ ἀφανισμὸς τῶν σωματικῶν
 δεσμῶν, ἀλλὰ καὶ ἡ τελεία κτήσις τῆς φρονήσεως, ἢ πλήρωσις τοῦ
 ἀληθινοῦ προορισμοῦ τῆς ψυχῆς, Φαίδ. κ. X, XI.

Καὶ ὄντως ἡ ψυχὴ δὲν δύναται νὰ εὔρη τὰς ἰδέας ἐν τῷ γήινῳ
 τούτῳ κόσμῳ, διότι οὗτος δὲν εἶναι ἡ κατοικία των. Ἴνα ὁ ὀφθαλ-
 μὸς τοῦ πνεύματος γίνῃ πάλιν διαυγής, ἵνα δυνηθῆ ὁ φιλόσοφος
 νὰ ἴδῃ τὰς ἰδέας διανοούμενος καθαρῶς, ἀνάγκη πᾶσα νὰ παλλαγῆ
 πάσης μετὰ τοῦ σώματος ἐπαφῆς, νὰ παρνηθῆ ὅλως τὸν γήινον τοῦ-
 τον κόσμον, τὸν τὰς αἰσθήσεις γοητεύοντα, ὡς ὅλως ἀχρηστον διὰ
 τὴν ἀληθῆ ἐπιστήμην. Ἡ αἰσθησις μίαν μόνον ὑπηρεσίαν δύνα-
 ται νὰ προσφέρῃ ἐν τῷ κράτει τούτῳ τῶν ἀμαυρῶν σκιῶν· διὰ τῶν
 ἐρεθισμῶν τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου προκαλοῦσα ἐντυπώσεις καὶ πα-

ραστάσεις προσφέρει ἀμυδρά τινα μόνον σημεῖα πρὸς ἀνάμνησιν τοῦ θεσπεσίου ἐκείνου κόσμου, ὃν ἐκείνη διαυγῶς εἶχε ποτε θεωρήσει, μετάγει οὕτω ἀπὸ τοῦ αἰσθητοῦ τούτου κόσμου εἰς τὸν νοητόν, πρὸς τὰς καθαρὰς μορφὰς τῆς χώρας τῶν ἰδεῶν, καὶ ἀποκαλύπτει εἰς αὐτήν, πολὺ ἢ ὀλίγον, τὴν παλαιάν της κτῆσιν, ἣν ἀπὸ τοῦ προτέρου βίου αὕτη εἶχε φέρει ἐτοιμὴν εἰς τὴν σωματικότητα. Οὕτως ἡ ψυχὴ τοῦ φιλοσόφου οὐδὲν ἀπολύτως νέον προσκτᾶται εἰς γνῶσιν καὶ σοφίαν ἐν τῷ ἐπιγείῳ βίῳ, ἀλλὰ βοηθουμένη ὑπὸ τῶν αἰσθήσεων δύναται νὰ ἐκμαιεύσῃ ὅ,τι πάλαι ποτὲ ἐκέκτητο καὶ νῦν ἐν λανθανούσῃ μόνον καταστάσει κέκτηται Φαίδ. κ. XVIII-XX καὶ ἀπὸ τῶν σκιερῶν εἰκόνων ἐπὶ τῶν τοιχωμάτων τοῦ ἐπιγείου τούτου σπηλαίου Πολιτ. ζ' 515 A νὰναβλέψῃ πρὸς τὸν ἥλιον τοῦ αἰωνίου (προβλ. Παύλ. Α' Κορ. ιγ' 12 *Βλέπομεν ἄρι δι' ἐσόπτρου ἐν αἰνίγματι, τότε δέ, όταν ἔλθῃ τὸ τέλειον, πρόσωπον πρὸς πρόσωπον*), νὰ φύγῃ ἐντεῦθεν ἐκεῖσε, περιφρονοῦσα πᾶν τὸ γήινον, καὶ νὰ ὁμοιωθῇ πρὸς τὸ θεῖον, γινομένη δικαία καὶ καθαρὰ. Διότι κατὰ τὸν Πλάτωνα ὡς καὶ κατὰ τὸν Σωκράτην ἡ γνῶσις συνδέεται στενῶς πρὸς τὴν βούλησιν καὶ ἡ ἀληθῆς γνῶσις, ἡ γνῶσις τῶν ἰδεῶν, συνεπάγεται τὸν ἠθικὸν ἀγιασμόν (οὐδεὶς ἐκὼν κακός), τὴν μακαριότητα τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὴν εὐδαιμονίαν.

Κατὰ ταῦτα ὁ φιλόσοφος, μεριμνῶν ἀδιαλείπτως περὶ τῆς θεραπείας τῆς ψυχῆς του, συγκεντρούμενος εἰς ἑαυτὸν καὶ εἰς τὸ πρόβλημα τοῦ βίου του, ἀδιάφορος πρὸς τὸν ἔξωτερικὸν κόσμον, θὰ ζῆ ἰδιωτεύων, ξένος ἐπὶ τῆς γῆς, χαρακτηριζόμενος ὑπὸ τῶν πολλῶν ὡς εὐήθης καὶ παράπληκτος. Ἐπὶ τῆς ἀσκητικῆς τοῦ σκήτης ὡς ἐν ἀνεμοστροβίλῳ κονιορτοῦ ἀποσυρθεὶς ὑπὸ τοῖχον θὰ βλέπῃ ἐκεῖθεν τὴν πολιτείαν ὡς ἀνιάτως διεφθαρμένην, ἰδρυμένην ἐπὶ μανίας καὶ ἀδικίας καὶ φάυλων ἐπιθυμιῶν, ὅπου θὰ ἀδυνατῆ νὰ εὕρῃ δι' ἑαυτὸν στάδιον πρὸς πολιτικὴν δρασίαν ἐν μέσῳ τοῦ σάλου τῆς ἀνομίας τῶν ἀνθρώπων. Μόνος αὐτὸς θὰ ἦτο ὁ ἀληθῆς πολιτικός, ὅστις ἐν μεγάλῃ αὐτοθυσίᾳ θὰ ἠδύνατο νὰ ὀδηγήσῃ τοὺς πολίτας εἰς τὴν θεραπείαν των οὐχὶ ὡς θεράπων τῶν ὀρμῶν των, ἀλλ' ὡς ἰατρὸς παρέχων τὰς βοηθείας του εἰς τὸν ἀσθενῆ, ἀποκαθιστῶν τὸ κράτος τῆς ἀρετῆς ἐν τῷ κόσμῳ. Δὲν θὰ ἐμερίμνα περὶ τῆς ὑλικῆς εὐημερίας τῆς πατρίδος, τελεσιουργῶν λιμένας διὰ τὴν πόλιν καὶ νεώρια καὶ τείχη καὶ φόρους καὶ ἄλλας τοιαύτας φλυαρίας, ὅπως ὁ Θεμιστοκλῆς καὶ ὁ Κίμων καὶ ὁ Περικλῆς, αἵτινες ἐν φρικτῇ πλάνῃ ἐπίστευον ὅτι κατέστησαν τὴν πόλιν μεγάλην καὶ

ισχυράν, ἐν ᾧ αὐτὴ οἶδεῖ καὶ εἶναι ὑπουργὸς ἕως ἐκδηλωθῆ τὸ κακὸν διὰ τοῦ παροξυσμοῦ τῆς ἀσθενείας, ἀλλὰ θὰ εἰστία τὴν πόλιν με σωφροσύνην καὶ δικαιοσύνην, ἐπιμελούμενος πάντοτε τῆς ἠθικῆς αὐτῆς εὐημερίας καὶ τῆς ἀρετῆς τῶν πολιτῶν. Καὶ ἐν τῇ τελείᾳ πλέον ὠριμότητι τῆς φιλοσοφικῆς του ἐξανθήσεως ὁ Πλάτων συν-έταξεν ἰδεώδη εἰκόνα τῆς ἀνθρωπίνης πολιτείας καὶ δὴ τῆς παιδεύ-σεως καὶ μορφώσεως τῶν πολιτῶν κατὰ τὰς θεμελιώδεις ἀρχὰς καὶ ἀξιώσεις τῆς σοφίας του, τὴν *Πολιτείαν* αὐτοῦ, καὶ ἀπὸ τοῦ μεγαλειώδους φιλοσοφικοῦ του ὕψους ὁ μέγας σοφὸς καὶ παιδαγωγὸς τῆς ἀνθρωπότητος δεικνύει ἐν τῇ ἀθανασίᾳ του εἰς πάσας τὰς ἀν-θρωπίνους γενεὰς διὰ τοῦ τεταμένου δείκτου τῆς χειρὸς του τὴν ὁδὸν τὴν ἄγουσαν πρὸς τὰ ἄνω, ἀπὸ τῆς πτωχῆς ταύτης γῆς εἰς τὴν πηγὴν τοῦ αἰωνίου φωτός, εἰς τὸν οὐρανὸν τῶν αἰωνίων προ-τύπων τῆς ἀληθείας.

δ'. Ἡ ψυχὴ μετὰ θάνατον. Μετεμψύχωσις. Ἡ διδασκαλία τοῦ Πλάτωνος περὶ ἀθανασίας τῆς ψυχῆς προσλαμβάνει ἰδιάζουσαν σημασίαν διὰ τῆς μετὰ θάνατον καθάρσεως, διὰ τῆς ἀρχῆς τῆς ἠθικῆς εὐθύνης καὶ ἀνταποδόσεως. Ἡ ψυχὴ μετὰ τὸν βραχὺν ἐπίγειον βίον καὶ μετὰ τὴν ἀπὸ τοῦ σώματος διάλυσιν ἐπιζῆ ἀθά-νατος, ἄνευ τέλους ὡς εἶναι ἀναρχος, αὐτοτελής, ἀμέριστος, προσω-πικῶς ὠρισμένη. Εὐθύς μετὰ τὸν σωματικὸν θάνατον ὀδηγουμένη ὑπὸ τοῦ δαίμονος (φύλακος ἀγγέλου) αὐτῆς προσάγεται εἰς διάμε-σόν τι κράτος ἀσωμάτου βίου, ὅπου δικαζομένη πρέπει νὰ καθαρθῆ ἀπὸ τῶν ἁμαρτημάτων τοῦ γήινου βίου. Καὶ κατὰ μὲν τὸν Φαί-δωνα κ. LXII οἱ νεκροὶ διακρίνονται 1) εἰς τοὺς μέσως βεβιωκό-τας, 2) εἰς τοὺς ἀνιάτως ἔχοντας, 3) εἰς τοὺς ἰάσιμα μὲν ἡμαρ-τηκότας, μεγάλα δέ, 4) εἰς τοὺς διαφερόντως ὀσίων βεβιωκό-τας καὶ 5) εἰς τὸ ἄκρον ἄωτον τῶν ὀσίων, τοὺς φιλοσοφία ἱκα-νῶς καθηραμένους. Κατὰ δὲ τὸν Φαῖδρον κ. XXIX τὰ πρά-γματα ἐκτίθενται παραλλαχμένα:

Καὶ ἡ μὲν ψυχὴ, ἣτις διέρχεται τὴν ἐπίγειον ζωὴν ἐν οἰωδῆποτε τῶν βίων τούτων ἐν δικαιοσύνῃ, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ προτέρου σώ-ματός της ἀνταλλάσσει τὴν μοῖραν της με δευτέραν καλυτέραν, ἡ δὲ ζῶσα ἐν ἀδικίᾳ με χειροτέραν. Καὶ τοῦτο θὰ ἐξακολουθήσῃ ἐπὶ 10 χιλ. ἔτη, διότι πρὸ τούτου δὲν δύναται ἡ καταπεσοῦσα ψυχὴ νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν ἀρχικὴν αὐτῆς ἔδραν, διότι τόσον χρόνον χρειάζον-ται τὰ πτερά της νὰ ἀναφυῶσι πάλιν, πλὴν τῆς ψυχῆς τοῦ ἀληθοῦς φιλοσόφου, ἣτις μετὰ τὴν τρίτην χιλιετῆ περίοδον, εἰς ἐπὶ τρεῖς

κατὰ σειρὰν περιόδους ἐκλέξῃ τὸν βίον τοῦ φιλοσόφου, τότε πτερωθεῖσα ἀπέρχεται εἰς τὸν οὐρανόν. Αἱ δὲ ἄλλαι, διὰ τὴν ἀποθάνῃ τὸ σῶμα τοῦ πρώτου βίου των, δικάζονται, μετὰ δὲ τὴν δίκην ἄλλαι μὲν ἀπέρχονται εἰς τὰ ὑποχθόνια δικαιοτήρια, ἔνθα ἐκτίνουσι τὴν ποινήν των, ἄλλαι δὲ ἀθροισθεῖσαι διάγουσιν εἰς τόπον τινὰ οὐράνιον συμφώνως πρὸς τὸν βίον, τὸν ὁποῖον ἔζησαν ἐν μορφῇ ἀνθρώπου. Κατὰ δὲ τὸ χιλιεστὸν ἔτος καὶ αἱ καταδικασθεῖσαι καὶ αἱ ἀπαλλαγεῖσαι ἔρχονται, διὰ τὰ κληρώσουσιν καὶ ἐκλέξουσιν τὸν δεύτερον βίον, τὸν ὁποῖον προτιμᾷ ἕκαστη· τότε ἡ ἀνθρωπίνη ψυχὴ δύναται νὰ μετενσωματωθῇ καὶ εἰς θηρίον καὶ ἐκ θηρίου πάλιν εἰς ἄνθρωπον ἢ ἐνανθρωπήσασα ἄλλοτε. Ἄλλ' ἡ οὐδέποτε ἰδοῦσα τὴν ἀλήθειαν (ιδέας) δὲν θὰ λάβῃ τὴν μορφήν ἀνθρώπου· διότι πρέπει ὁ ἄνθρωπος συλλαμβάνων τὰ κοινὰ γνωρίσματα πολλῶν ἐκ πολλῶν αἰσθητηρίων προερχομένων παραστάσεων νὰ σχηματίσῃ καὶ κατανοῇ τὰς γενικὰς ἐννοίας καὶ τὰς ἰδέας· ὁ σχηματισμὸς δὲ οὗτος τῶν ἐννοιῶν εἶναι κυρίως ἡ ἀνάμνησις ἐκείνων, τὰ ὁποῖα ἐθεώρησέ ποτε ἡ ψυχὴ ἡμῶν συμμετασχούσα τῆς παρελάσεως τῶν θεῶν καὶ ἀνακύψασα εἰς τὰς ἰδέας, περιφρονήσασα πᾶν ὅ,τι ἐκ τοῦ ὑλικοῦ κόσμου καλοῦμεν πραγματικότητα. Διὰ τοῦτο δικαίως μόνῃ ἡ τοῦ φιλοσόφου πτεροῦται, διότι μόνος αὐτὸς ἐν τῇ ἀναμνήσει του ἀσχολεῖται κατὰ τὸ δυνατόν μὲ τὰς ἰδέας, ὧν ἡ διανόησις δίδει εἰς τὴν θεότητα τὸν θεῖον αὐτῆς χαρακτῆρα. Διὰ τοῦτο οἱ φιλόσοφοι ὡς ἀφιστάμενοι τοῦ κύκλου τῶν σινηθῶν ἀπασχολήσεων τῶν ἀνθρώπων καὶ ὡς ἀφωσιωμένοι εἰς τὰ θεῖα θεωροῦνται ὡς παράφρονες καὶ θρησκοκλήπτοι.

Ἄλλ' ἐκ τοῦ συνδυασμοῦ ἀμφοτέρων τῶν ἐκθέσεων προκύπτει ὅτι οἱ μὲν ἀκραιφνεῖς φιλόσοφοι ἀπαλλάττονται μετὰ θάνατον πάσης μετεμψυχώσεως, οἱ δὲ ἄλλοι φιλοσοφήσαντες μετὰ τριπλῆν ἐνσωμάτωσιν ἐντὸς τρισχιλίων ἔτων (μεταξὺ δύο γεννήσεων ἐνδιάμεσος χρόνος χιλίων ἔτων) ἀπαλλάσσονται τοῦ λοιποῦ τῆς περιόδου τῶν μυρίων (διότι 10000 ἔτη διαρκεῖ ἡ πλάνη τῆς ψυχῆς μετενσωματουμένης)· αἱ δὲ ἄλλαι μετὰ τὴν ἀπόφασιν τοῦ εἰδικοῦ δικαστηρίου καὶ τὴν ἀμοιβὴν ἢ τιμωρίαν των συμφώνως πρὸς τὴν ἐπίγειον διαγωγὴν των εἶναι ὑποχρεωμένοι νὰ διανύσουν τὴν μακρὰν ἐπίγειον διαδρομὴν διὰ μέσου ποικίλων σωμάτων ἀνθρώπων ἢ ζώων. Ἡ διαδρομὴ θὰ λαμβάνῃ τὴν ἄγουσαν πρὸς τὰ ἄνω ἢ πρὸς τὰ κάτω, πρὸς ταπεινοτέρους τύπους τοῦ βίου· τοῦτο ἐξαρτᾶται ἀπολύτως ἐξ αὐτῆς τῆς ψυχῆς, ἐκ τῆς ὅλης αὐτῆς διαγωγῆς. Εἰς αὐτὴν προβάλλεται τὸ πρόγραμμα: Νὰ λυτρωθῇ ἀπὸ τῶν ἀκαθάρτων συν-

τρόφων καὶ ἀπὸ τῆς ἀμαυρώσεως τῆς γνωστικῆς τῆς δυνάμεως πα-
 λαίουςα κρατερώς κατὰ τῶν φαύλων ἐπιθυμιῶν καὶ παθῶν τοῦ σώ-
 ματος· ἐὰν δειχθῇ ἀξία τῆς ὑψηλῆς ἀποστολῆς τῆς, τὸ ἔπαθλον τοῦ
 ἀγῶνος εἶναι μέγα· θὰ λάβῃ τὸν καλλίνικον τῆς ἐλευθερίας στέφα-
 νον, ἀπαλλασσομένη πλέον τῆς κατανάγκης νὰ ἐγκλεισθῇ καὶ πάλιν
 εἰς νέον σῶμα, καὶ πτερωθεῖσα θὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν οὐράνιον αὐτῆς
 κατοικίαν, ἐστιωμένη καὶ εὐωχομένη ἐκ τῆς θεωρίας τῶν ἰδεῶν,
 ἄλλως μετὰ τὴν διαδρομὴν τῶν μυρίων ἐτῶν ῥίπτεται εἰς τὸν Τάρ-
 ταρον, ὅπου αἰωνίως βασανίζεται.

ε' **Ἀτομικότης τῆς ψυχῆς.** Ἐκ πάντων τῶν προειρημένων
 συνάγεται ὅτι ἡ ψυχὴ κατὰ τὸν Πλάτωνα διατηρεῖ τὴν προσωπι-
 κότητά της, τὸ ἴδιον ἐγὼ της, καὶ ἐν τῇ γῆ καὶ ἐν τῷ οὐρανῷ,
 διακρινόμενη τῶν ἄλλων ψυχῶν. Ὡς ἰδία ὑπαρξίς, ἔχουσα συνεί-
 δησιν τοῦ ἰδίου ἐγὼ, ὑπὸ προσωπικὴν αὐστηρῶς αὐτῆς εὐθύνην
 διεξάγει τὸν ἐπίγειον ἀγῶνα, ἀλλὰ καὶ καθαιρομένη κατὰ μικρὸν τῶν
 πολλῶν ἀδυναμιῶν της καὶ ἀνακάμπουσα εἰς τὸ ὑπερκόσμιον
 παραμένει προσωπικὴ. Ὁ Πλάτων διδάσκει τὴν προσωπικὴν ἀθα-
 νασίαν τῆς ψυχῆς. Ἀλλὰ πῶς τὸ ἐγὼ τῆς Α ψυχῆς συμβιβάζεται
 πρὸς τὸ ἐγὼ καὶ τοῦ Β καὶ τοῦ Γ καὶ τοῦ Δ ἀνθρώπου, δι' ὧν
 διῆλθεν ἡ αὐτὴ ψυχὴ, ὁ Πλάτων οὐδὲν λέγει ἢ μᾶλλον διέλαθεν
 αὐτὸν ἢ ἀντίφασις αὕτη.

ς' **Ἀντιφάσεις.** Οὐ μόνον ἐν τῇ θεωρίᾳ τῶν ἰδεῶν, ἐν τῇ σχέ-
 σει ἰδεῶν καὶ τῆς ὕλης, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ κύκλῳ τῆς θεωρίας τῆς ἀθα-
 νασίας τῆς ψυχῆς παρατηροῦνται παρὰ Πλάτωνι δυσαρμονίαι καὶ
 ἀντιφάσεις. Καὶ τοῦτο εἶναι φυσικόν· διότι τὰ προβλήματα, τὰ
 ὅποια ἐγείρουσιν αἱ θεωρίαι αὗται, εἶναι τόσον πολλὰ καὶ τόσον
 περίπλοκα καὶ ὑπάγονται εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τόσον διαφόρων
 ἐπιστημῶν καὶ ἐξέρχονται τόσον τῶν ὀρίων τοῦ φυσικοῦ καὶ αἰσθη-
 τοῦ κόσμου εἰς τὸν τελείως ἄγνωστον κόσμον τοῦ ὑπερφυσικοῦ,
 ὥστε οὔτε τὰ ὄργανα τοῦ ἀνθρωπίνου λόγου καὶ τῆς ἀνθρωπίνης
 διανοήσεως θὰ ἦσαν ἐπαρκῆ διὰ τὴν ἔρευναν ταύτην τοῦ ὑπερκο-
 σμίου οὔτε ἡ διάνοια ἑνὸς ἀνθρώπου, ἔστω καὶ ἂν οὗτος ἦτο ὁ Πλά-
 των, θὰ ἠδύνατο νὰ περιλάβῃ καὶ νὰ διατυπώσῃ σαφῶς καὶ ἑναργῶς
 τὸν ἀτέρμονα τοῦτον ὠκεανὸν τῆς ὕλης (1). Ἀλλ' ἄς μὴ λησμονῶμεν

(1) Ὁ Πλάτων ἐμφανίζεται ὡς κεκτημένος ἀπείρους ἐπιστημονικὰς
 γνώσεις, ὡς μαθηματικός, ἀστρονόμος, λογικός, ψυχολόγος, παιδαγωγός,
 φυσιοδίφης, ἱστορικός, πολιτικός, ποιητής, μουσικός, θεολόγος, ἠθικολό-
 γος κ.λ.π.

ὅτι ὁ δαδοῦχος φιλόσοφος, ὁ διὰ τῆς φιλοσοφικῆς αὐτοῦ δαδὸς ἀποκαλύπτων τὰ ἄρρητα τοῦ οὐρανοῦ, ἦτο ἅμα καὶ ἔνθους ποιητῆς καὶ προφήτης, συμβάλλων εἰς τὸ θεόληπτον αὐτοῦ ἔργον οὐ μόνον τοῦ φιλοσόφου τὴν ἐμβριθῆ γραφίδα, ἀλλὰ καὶ τοῦ θείου μάντεως καὶ προφήτου τὸν φλογερὸν ἐνθουσιασμὸν καὶ τὴν θεϊαν ἔκστασιν. Καὶ ὁ Πλάτων ἀνερχόμενος εἰς τὰ ὑψίπεδα τῆς φιλοσοφίας του περιβάλλεται συνήθως τὰ πτερὰ τοῦ ποιητοῦ καὶ ἱπτάμενος περὶ τὰς ὑψίστας κορυφὰς τοῦ Οὐρανίου Ὀλύμπου τολμᾷ ὅ,τι θεωρεῖ ἐκεῖ ἐπάνω καὶ ὅ,τι ἀκούει, τὰ ἄρρητα καὶ ἀκατάληπτα εἰς ἄνθρωπον, νὰ περιενδύῃ ἐν λέξεσι καὶ νὰ χαράττη εἰς πολυχρόμους εἰκόνας τὸν ὑπερκόσμιον ἥλιον, φωτίζων κάτω τὴν σκιερὰν γῆν διὰ τῆς μυριοχρόμου ἀνταυγείας τοῦ οὐρανίου φωτός. Τότε ἡ παφλάζουσα φαντασία του διαποικίλλει εἰς διαύγειαν καὶ σαφήνειαν καὶ ἐνότητα τὰ θεῖα δράματα, τὰ θαύματα τοῦ οὐρανοῦ, μὴ ἱκανοποιοῦσα φυσικὰ τὰς ἀξιώσεις τῆς νηφαλίας λογικῆς. Ἄλλ' αἱ μεγάλαι γραμμαὶ τῶν εἰκόνων του προβάλλουσι συνήθως πάντοτε αἱ αὐταί, ποικίλλουσι μόνον τὰ χρώματα καὶ αἱ λεπτομέρειαι καὶ οἱ ἀριθμοί.

ζ' Διαλεκτικὴ. Ὁ Πλάτων ἀποκαλύψας τὸν καταπλήσσοντα ἐκεῖνον μεταφυσικὸν κόσμον οὐ μόνον ἐπέδειξεν αὐτὸν ὡς ἄλλος Προμηθεὺς διὰ τῶν θεσπεσίων πινάκων του εἰς τοὺς ἐκθάμβους τῶν ὁμιλητῶν του ὀφθαλμούς, ἀλλὰ καὶ ὡς θεῖος μυσταγωγὸς χειραγωγῶν θὰ ὀδηγήσῃ ἡμᾶς εἰς αὐτὴν τὴν ἐποπτεῖαν τοῦ θείου μυστηρίου. Τὴν ὁδὸν τῆς ἀληθοῦς ταύτης γνώσεως, ἣτις καθοδηγεῖ τὴν ψυχὴν τοῦ φιλοσοφοῦντος ἀπὸ τοῦ ὑλικοῦ τούτου κόσμου εἰς τὰ ὄντως ὄντα, δεικνύει ἡ **διαλεκτικὴ**. Αὕτη ὀρμωμένη ἀπὸ τῶν ἐπὶ μέρους φαινομένων **συνορᾷ** (σὺν-ὄρᾳ), βλέπει καὶ συγκεντρώνει ἐκ τῆς ἀδιακόπως ῥεούσης πολλαπλότητος αὐτῶν τὸ ἐνιαῖον, τὸ σταθερὸν καὶ ἀναλλοίωτον περιεχόμενον αὐτῶν, καθ' ὃ μετέχουσι τῆς ιδέας (τὰ κοινὰ καὶ οὐσιώδη γνωρίσματα τὰ ἀπαντῶντα εἰς πάντας τοὺς ἀντιπροσώπους τῆς ἐννοίας, ιδέας), καὶ ἀπὸ τῆς καθ' ἑκάστην ιδέας ἀναβαίνει βαθμηδὸν ἐν ὠρισμένῃ διαδοχικῇ ἀλληλουχίᾳ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον διὰ τῆς κλίμακος τοῦ ἐπαλλήλως ὑψουμένου συνόλου τῶν ιδεῶν, μέχρι τῆς ὑψίστης τῶν ιδεῶν, τοῦ ἀγαθοῦ. Ὄταν ἐκεῖ φθάσῃ ὁ φιλόσοφος καθοδηγούμενος ὑπὸ τῆς διαλεκτικῆς, αἴφνης ἐν αἰφνιδίᾳ ἐκπάγλῳ ὄπτασίᾳ ἀποκαλύπτεται πρὸ αὐτοῦ τὸ ἀνέφικτον καὶ ἀπρόσιτον εἰς αἴσθησιν ὄλον κράτος τῶν ιδεῶν, ὅπου ἡ ψυχὴ ἐπανευρίσκει τὴν ἰδίαν τῆς θεότητα καὶ τὴν θεϊαν αὐτῆς πατρίδα. Ἐκεῖ ἡ γλῶσσα, ἣτις λειτουργεῖ μόνον ἐν τῷ κράτει τῶν

ὕλικῶν εἰκόνων, ἀρνεῖται τὰς ὑπηρεσίας αὐτῆς. Διότι τὸ κράτος τοῦτο κεῖται ἔκτος χώρου καὶ χρόνου, εἶναι ἄνευ παρελθόντος καὶ μέλλοντος, αἰώνιον παρόν. (1) Ὅθεν ἡ διαλεκτική, ἣτις εἶναι ἡ ἱερὰ ὁδὸς ἡ μετάγουσα ἡμᾶς ἀπὸ τῆς χαμαιπετοῦς ὕλης εἰς τὴν ἐποπτεῖαν τοῦ θαύματος τῶν θαυμάτων, εἶναι διὰ τοῦτο ἡ βασίλισσα τῶν ἐπιστημῶν ἢ ἐπιστημονικῶν μεθόδων.

Διάλογος. Ὑφος τοῦ Πλάτωνος. Εἰ καὶ πάντες οἱ Σωκρατικοὶ ἔγραψαν διαλόγους, ὁ Πλάτων εἶναι ὁ δημιουργὸς τῆς τεχνικῆς μορφῆς τοῦ φιλοσοφικοῦ διαλόγου. Οἱ διάλογοι αὐτοῦ φαίνονται φυσικοὶ καὶ ἀβίαστοι καὶ διὰ τοῦτο ἐκλαμβάνομεν αὐτοὺς ὡς ἱστορικῶς ἀληθεῖς, ἐν ᾧ εἶναι ὡς τὰ πολλὰ ἐπίνοια τοῦ Πλάτωνος. Τὴν φυσικότητα ταύτην ὁ Πλάτων διακοσμεῖ διὰ τῆς ποιητικῆς τοῦ μεγαλοφυΐας πανταχοῦ ἐγκατασπεύρει πλοῦτον λεπτομερειῶν ζωντανῶν, εἰκόνας, μύθους ὡραίους, σκηνικὰ στοιχεῖα, διαφωτίζοντα τοὺς λόγους, κινήσεις καὶ πράξεις τῶν διαλεγομένων καὶ τὴν ἐντύπωσιν τούτων ἐπὶ τοὺς ἀκροατὰς μετὰ τῶν συναισθημάτων, καὶ ποιεῖ ἕκαστον τῶν διαλεγομένων ὁμιλοῦντα συμφώνως πρὸς τὸ θέμα καὶ τὸν χαρακτήρα του. Ἐντεῦθεν οἱ Πλατωνικοὶ διάλογοι ὁμοιάζουν πρὸς μεγαλοπρεπῆ δράματα προωρισμένα οὐχὶ πρὸς διδασκαλίαν, ἀλλὰ πρὸς ἀνάγνωσιν. Τραγωδία εἶναι καὶ ὁ Φαίδων μὲ τραγικὸν ἦρωα τὸν κενοῦντα τὴν κύλικα τοῦ κωνείου φιλόσοφου. Περὶ τοῦ διαλόγου ὡς μορφῆς διδακτικῆς ἰδ. Πρωταγ. σ. 142 ἡμετ. ἐκδόσεως.

Ἡ γλῶσσα τοῦ Πλάτωνος ἔχει εὐάρεστον μαλακότητα, δρυσερότητα καὶ ἀβίαστον φυσικὴν εὐκινησίαν. Ἀλλ' ἐν ᾧ οὕτω τὸ ὕφος του φαίνεται κοινόν, ὅμως ἡ γλῶσσά του εἶναι ἔντεχνος καλλιτεχνικὴ μορφή, προῖδὸν λεπτῆς καὶ προσεκτικῆς ἐπεξεργασίας, ἐμψυχουμένη διὰ ποιητικῆς ἐποπτείας, πνευματώδους χάριτος καὶ ἀρτυομένη ἐν προσήκοντι μέτρῳ δι' Ἀριστοφανείου ἄλατος, παρὰ τὴν ἀσυνήθη ποικιλίαν τῆς ἀνεξαντλήτου αὐτοῦ δημιουργίας. Τῶν θεωρικῶν μέσων κάμνει εὐλαβῆ καὶ σύμμετρον χρῆσιν, αἱ περιγραφαὶ καὶ εἰκόνες του εἶναι γραφικώταται, ὁ εἰρμὸς τῶν νοημάτων ἀπηλλαγμένος πάσης αὐστηρότητος καὶ τραχύτητος. Οὕτω τὸ λογοτεχνικὸν καὶ τὸ δημοτικὸν ὕφος εἶναι ἁρμονικῶς παρ' αὐτῷ συνδεδεμένα, ἡ γλαφυρὰ ἀπλότης εἶναι ὁ κύριος χαρακτήρ τοῦ ὕφους του.

(1) Πρὸβλ. Παύλ. Κορ. Β' ἰβ' 1-4 Ἐλεύσομαι εἰς ὀπτασίας καὶ ἀποκαλύψεις Κυρίου. Οἶδα ἄνθρωπον... ἀρπαγέντα ἕως τρίτου οὐρανοῦ... ὅτι ἠρπάγη εἰς τὸν παράδεισον καὶ ἤκουσεν ἄρρητα ῥήματα, ἃ οὐκ ἔξόν ἀνθρώπῳ λαλῆσαι.

Μόνον ὅπου ζητεῖ νὰ διακρίνη καὶ ὀρίση ἐννοίας, ἐκεῖ φαίνεται ὅτι εἶναι ξηρὸς καὶ σχολαστικῶς λεπτολόγος Πρωτ. κ. XVIII 29 κέ., XX, XXI. Ἡ γλῶσσα τοῦ Πλάτωνος δεικνύει ὅτι δύναται τις νὰ εἶναι μέγας φιλόσοφος, μετεωριζόμενος καὶ εἰς αὐτὸ τὸ ἰλιγγιωδὲς ὕψος τοῦ κράτους τῶν ἰδεῶν, χωρὶς νὰ κακοποιῇ τὴν γλῶσσαν. Καὶ τὸ μέγιστον Πλατωνικὸν θαῦμα, ἐν ᾧ ἡ φιλοσοφία του εἶναι ἡ λάμπρυνσις τοῦ θανάτου καὶ πόλεμος τῆς ζωῆς, ἐν τούτοις κρατεῖ πανταχοῦ ἰλαρότης τοῦ πνεύματος. Δικαίως λοιπὸν ἡ μορφή τῶν Πλατωνικῶν διαλόγων προυκάλεσε πάντοτε τὸν γενικὸν θαυμασμόν· ἀπεκάλεσαν αὐτὸν ποιητὴν φιλόσοφον καὶ οὐδεὶς φιλόσοφος οὐδενὸς ἔθνους ἠδυνήθη νὰ διαμφισβητήσῃ πρὸς αὐτὸν τὴν δάφνην οὐδὲ προσήγγισεν αὐτὸν εἰς ἀβίαστον φυσικότητα, εἰς δροσερότητα, εἰς ποιητικὴν καλλονὴν καὶ χάριν. Καὶ ὁ Κικέρων καὶ ὁ Κοϊντιλιανὸς βρίζουσιν ἐγκωμίων. Ὁ Κικέρων λέγει ὅτι ὁ Πλάτων ὑπερέβαλε πάντας τοὺς γράψαντας εἰς suavitatem καὶ gravitatem, καὶ ὅτι οἱ φιλόσοφοι ἔλεγον ὅτι, εἰάν ὁ Ζεὺς ὤμίλει Ἑλληνιστί, θὰ ὤμίλει τὴν γλῶσσαν τοῦ Πλάτωνος. Κατὰ τοὺς νεωτέρους:

Εἶναι ὁ τέλειος λογοτέχνης, ποιητὴς ἐν πεζῷ — Ἔδωκεν εἰς τὸν διάλογον διὰ τῆς ἐποπτικῆς περιγραφῆς τῆς σκηνογραφίας, διὰ τῆς λεπτῆς διαγραφῆς τῶν χαρακτήρων, διὰ τῆς ὀξύνου ἐξελίξεως τῶν ἐννοιῶν, διὰ τῆς ζωντανῆς δροσερότητος ἐν τῇ προόδῳ τοῦ διαλόγου ἐκείνην τὴν τελειότητα, ἣν δὲν συγαντῶμεν ὕστερον, ὅπως οὐδὲ τὴν τέχνην τῆς διηγήσεως τοῦ Ὀμήρου— Ἐν τῷ Πλάτωνι εἶναι ἠνωμένα εὐφωνία καὶ εὐκρίνεια, ὀξύτης διανοητικὴ καὶ ποιητικὴ χάρις καὶ ἔξαρσις ἐν ἀπεριγράπτῳ ἁρμονίᾳ—Οἱ Πλατωνικοὶ διάλογοι εἶναι τὰ μέγιστα δημιουργήματα, ὅσα ἐχάραξεν ἡ ἀνθρωπίνη γραφίς — Ἐν τῷ διαλόγῳ τοῦ Πλάτωνος ἐπιζῆ ἡ τραγωδία καὶ ἡ κωμωδία, ἀπηλλαγμένοι τῶν δεσμῶν αὐστηρᾶς ἀναλογίας, συμφώνως πρὸς τὴν φύσιν. Καὶ ὁ ἀττικὸς λόγος τοῦ Πλάτωνος εἶναι ὁ τελειότατος ἑλληνικὸς λόγος· πάντα, ποίησις καὶ πεζὸς λόγος, φαίνονται προπαρασκευῆ αὐτοῦ. Ἐν τούτῳ συμβαίνει ὅτι εἰς τὴν ἀθηναϊκὴν τέχνην τοῦ Ἰκτίνου καὶ Μνησικλέους, τοῦ Κριτίου, Φειδίου, Πραξιτέλους, Τιμοθέου. Ὡς ὁ Παρθενῶν, τὸ Ἐρέχθειον καὶ τὰ Προπύλαια, συννεοῦσιν ἐν ἑαυτοῖς τὰς ποικιλωτάτας μορφάς, ἵνα ὑποτάξωσιν ὅλως ἰδιάζουσαν, μόνον ἐνταῦθα ὑποτυπωθεῖσαν κυρίαν ἰδέαν—κᾶ. Τὰς εἰκᾶνας αὐτοῦ ἐμιμήθησαν ὁ Vergilius καὶ ὁ Dante καὶ ἄλλοι ποιηταὶ καὶ

ζωγράφοι τοῦ μεσαιῶνος, ἀλλὰ καὶ μέχρι σήμερον ἐπιδρᾷ ἀκόμη τὸ καλλιτεχνικὸν τάλαντον τοῦ μεγάλου φιλοσόφου.

ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΦΑΙΔΩΝ.

ΦΑΙΔΩΝ. Ὁ Πλάτων πρὶν τραπῆ ἐπὶ τὴν φιλοσοφίαν ἐθεράπευεν ἤδη τὴν ποίησιν καὶ δὴ τὴν τραγικὴν ἐντεῦθεν κατ' ἀπομίμησιν ταύτης καὶ τὴν ἐπιγραφὴν ἔλαβεν ἐκ προσώπου τοῦ διαλόγου (πρὸβλ. *Αἴας*, *Φιλοκτήτης*, *Οἰδίπους*...) καὶ τὸν διαλεκτικὸν τύπον τῆς ἐκθέσεως, ὅστις ἔχει δραματικὴν τὴν μορφήν, καὶ τὸ τραγικόν, ὁ μαρτυρικός θάνατος τοῦ Σ., δὲν τελεῖται πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν, ἀλλ' ἐξαγγέλλεται ὑπὸ αὐτόπτου μάρτυρος, πρὸβλ. Σοφ. Ἐπιτ. σ. 187¹, Οἰ. Τ. σ. 200², Ἡλ. σ. 222 ἡμετ. ἐκδ. Ἄλλ' ὁ Φαίδων δὲν εἶναι ἐκ τῶν διαλεγομένων προσώπων ἐν τῷ διαλόγῳ, διότι κατὰ τὸν θάνατον τοῦ Σ. ἦτο μόλις ἔφηβος ὤριμος.

I. Εἰς τὸν Ἐχ. ἐρωτῶντα τίνες οἱ τελευταῖοι λόγοι τοῦ Σ., τὸν τρόπον τοῦ θανάτου καὶ τὴν αἰτίαν τῆς βραδείας ἐκτελέσεως τῆς ποινῆς, ὁ Φ. αὐτόπτης μάρτυς ἐξηγεῖ τὸ τελευταῖον ὡς ἐκ τῆς καθυστερήσεως τῆς ἱερᾶς νεῶς ἀπὸ τῶν Δηλίων: 1-12 ὁ Φ. αὐτόπτης μάρτυς τοῦ θανάτου τοῦ Σ. ἐρωτᾶται ὑπὸ τοῦ Ἐχ. τίνες ἦσαν οἱ τελευταῖοι λόγοι τοῦ ἀνδρός καὶ τίς ἡ ψυχικὴ διάθεσις αὐτοῦ: 13-37 ἐρωτηθεὶς καὶ τὸν λόγον τῆς βραδείας ἐκτελέσεως τῆς ποινῆς ἀποδίδει ταύτην εἰς τὴν καθυστέρησιν τῆς ἱερᾶς νεῶς ἀπὸ τῶν Δηλίων ἔνεκα ἐναντίων ἀνέμων. — Ὁ διάλογος γραφεὶς μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Σ. (θὰ ἴδωμεν ὑπερῶν πότε περίπου ἐγράφη) εἶναι τὰ θαλερὰ δάκρυα, τὰ ὅποια ὁ εὐγνώμων μαθητὴς θερμὰ σπένδει ἐπὶ τοῦ σπτοῦ τοῦ μεγάλου διδασκάλου τάφου, εἶναι τὰ ἀμάραντα ἄνθη, δι' ὧν ὁ εὐσεβὴς θαυμαστὴς κοσμεῖ νεκρὰν τὴν σοφὴν κεφαλὴν, ὁ βαρυτιμότατος τῶν στεφάνων, ὃν ἔπλεξεν ὁ ὤριμάσας ἤδη Πλατωνικὸς ἀνθῶν, αἱ μελίκρατοι χοαί, ἃς ἡ βαρυπενθῆς φιλοσοφία ἐναποθέτει εὐλαβῶς ἐπὶ τὴν ἱερὰν σορὸν τοῦ μεγάλου τῶν ἀρχῶν τῆς μάρτυρος. Ἐπίσης βραχὺ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ φιλοσόφου ὑποπίθεται γενόμενος ὁ διάλογος: εἰς λέγεται ὅτι οἱ Φλειάσιοι δὲν εἶχον εἰδήσεις περὶ τοῦ τέλους τοῦ Σ. χρόνου συχνοῦ, τοῦτο δὲν σημαίνει ἀπολύτως μακρὸν χρόνον, ἀλλὰ δύναται νὰ σημαίνη καὶ μῆνα ἢ καὶ ἡμέρας μόνον, ἀλλ' ἐν τῇ ἐναγωνίῳ ἀδημονίᾳ τῶν λογίων κύκλων τῶν Φλ., ἀναμενόντων εἰδήσεις περὶ τοῦ τέλους τοῦ Σ., ἡδύνατο καὶ βραχύτατος χρόνος νὰ φαίνεται

μακρός, ἀπέραντος, ὡς κατωτέρω 16 κ. ε. λέγεται περὶ τῆς μηνιαίας ἀναβολῆς τοῦ θανάτου τοῦ Σ. ἀπὸ τῆς δίκης: *πάλαι γενομένης αὐτῆς πολλῶ ὕστερον φαίνεται ἀποθανόν· ἄλλως καὶ ἡ ἀπόστασις τοῦ Φλειοῦντος ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων δὲν ἦτο μεγάλη.*— Ὁ διάλογος φαίνεται ἐκ τῶν συμφραζομένων, εἰ καὶ δὲν λέγεται τοῦτο ῥητῶς, ὅτι ἐγένετο ἐν Φλειοῦντι, ὅστις εἶναι σταθμὸς ἐπὶ τῆς ὁδοῦ μεταξὺ Ἀθηναίων καὶ Ἡλίδος, τῆς πατρίδος τοῦ Φαίδωνος. Ὅτι ἡ σκηνὴ ὑπόκειται ἐν Φλειοῦντι καὶ οὐχὶ ἐν Ἀθήναις μαρτυρεῖ καὶ τοῦτο, ὅτι ὁ διάλογος ὑποτίθεται γενόμενος βραχὺ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Σ.· διότι εὐθύς μετὰ τοῦτον πολλοὶ τῶν μαθητῶν φοβηθέντες μὴ καταδιωχθῶσιν ὑπὸ τῶν ἰσχυρῶν, δισκεδάσθησαν ἐξ Ἀθηναίων εἰς Μέγαρα καὶ ἄλλας πόλεις. Ἡ ἐξ Ἀθηναίων εἰς Φλειοῦντα μετάθεσις τῆς σκηνῆς ἐπιτρέπει εἰς τὸν Πλάτωνα νὰ παράσχη λεπτομερεῖς πληροφορίας περὶ πραγμάτων, τὰ ὅποια ἐν Ἀθήναις ἦσαν πασίγνωστα, ἐν ᾧ ἔξω ἦσαν ἄγνωστα, ὅπως τὰ κατὰ τὴν ἱερὰν ναῦν. Ἐὰν ὁ Ἐχεκράτης ἄνευ προοιμίου εἰσέρχεται εὐθὺς εἰς τὸ θέμα, ζητῶν νὰ μάθῃ τὸν τρόπον τοῦ θανάτου τοῦ Σ. καὶ τὰ λεχθέντα, δυσανασχετεῖ διότι οὔτε Φλειάσιοι μεταβαίνουν ἤδη εἰς Ἀθήνας οὔτε ξένοι ἔρχονται ἐκεῖθεν, καὶ μετὰ τῶν πολιτῶν Φλ. πολλὰ θὰ ἐπεθύμει νὰ μάθῃ (*τῶν δ' ἄλλων οὐδὲν εἶχε φράζειν* 11 κέ.), τοῦτο μαρτυρεῖ καὶ ὅτι ἡ φιλοσοφία ἐθεραπεύετο ἐν Φλειοῦντι καὶ ὅτι καὶ ἄλλοι Ἕλληνες μετὰ πολλοῦ διαφέροντος παρηκολούθουν τὴν τραγικὴν τύχην τοῦ ἀποθνήσκοντος φιλοσόφου, ἔχοντες τὴν ζωηρὰν περιέργειαν καὶ προθυμίαν νὰ ἀκούσουν ταῦτα παρὰ τοῦ Φ., καὶ ὅτι ὁ Πλάτων γράφει ἤδη δι' εὐρύτερον κοινόν, ἐφ' ὅσον ἡ ἐντύπωσις τοῦ μεγάλου γεγονότος ὑπερβάσῃ τὰ ὅρια τῆς Ἀττικῆς ἐξῆλθεν ἤδη εἰς εὐρύτερους κύκλους. Ἐὰν τὰ τῆς δίκης μόνον παρίστανται γνωστὰ ἐν Φλ., τοῦτο ἐγένετο, ἵνα μὴ ἀναγκασθῇ ὁ Πλάτων νὰ διττολογήσῃ ἐπαναλαμβάνων καὶ ἐνταῦθα τὰ ἐν τῇ Ἀπολογία του ἐκτιθέμενα περὶ αὐτῆς.— **4** αὐτὸς εὐθύς ἀπὸ τῶν πρώτων λέξεων ὁ Πλ. σπεύδει νὰ δηλώσῃ ὅτι ἡ ἀφήγησις γίνεται παρ' αὐτόπτου καὶ αὐτηκόου μάρτυρος, ὅθεν ἀξιοπίστου, καὶ οὕτως ἀποφεύγων νὰ ἀναλάβῃ αὐτὸς τὴν εὐθύνην τῆς αὐστηροῦς ἀκριβείας τῆς ἐκθέσεως κερδαίνει πλήρη ἐλευθερίαν νὰ δώσῃ κρᾶμα ἀληθείας καὶ ποιήσεως, περιενδύων τὴν διδασκαλίαν τοῦ διδασκάλου διὰ τῶν δογμάτων τοῦ ἰδίου φιλοσοφικοῦ συστήματος καὶ διὰ τῆς καλλιτεχνικῆς περιβολῆς τοῦ δαιμονίου αὐτοῦ ποιητικοῦ ταλάγτου. — **Ω** Ἐχέκρατες, **1** Φαίδων τὰ κύρια ὀνόματα προσετέθη-

σαν ὡς ἐν τῇ τραγωδίᾳ χάριν τῶν θεατῶν, ἵνα μάθωσι τὰ πρόσωπα τοῦ διαλόγου, ὅπως καὶ *Φλειασίων 7*, ἵνα ὀρισθῇ ὁ τόπος τῆς σκηνῆς.—*9* ἡμῖν ἰδ. *II 9, 14*.—*31* δεῦρο ὁ Φ. παραθέτει αὐτολεξεῖ τὴν φράσιν τοῦ νόμου.—*33* αὐτοὺς κατὰ σύνεσιν μετὰ τὸ πλοῖον *31*.—*36* πολὺς χρόνος διὰ τί ὁ θεὸς ἐκώλυσε τὴν ταχεῖαν ἐκτέλεσιν τῆς καταδίκης ἰδ. *Πραγμ. IV 4*.

II. *Ἐπανερωτήσαντος τοῦ Ἐχ. περὶ τῶν λεχθέντων καὶ πραχθέντων τὴν ἡμέραν ἐκείνην καὶ τῶν παραγενομένων φίλων ὁ Φ. περιγράφει τὴν τότε ψυχικὴν διάθεσιν αὐτοῦ καὶ τῶν φίλων, οὕσαν κρᾶμα ἡδονῆς καὶ λύπης, καὶ ἀριθμεῖ ἔπειτα τοὺς παραγενομένους: 1-16 ὁ Ἐχ. μετὰ θερμοῦ διαφέροντος παρακαλεῖ τὸν Φ. νὰ ἱστορήσῃ τὰ λεχθέντα καὶ πραχθέντα καὶ τοὺς παρευρεθέντας τῶν φίλων· 17-37 ὁ Φ. ἐκθέτει πρῶτον τὸ παράδοξον συναίσθημα τὸ κρατοῦν τότε αὐτοῦ καὶ τῶν φίλων, ἀνάμεικτον ἐξ ἡδονῆς καὶ λύπης· 38-53 εἶτα ἀπαριθμεῖ τοὺς παρόντας τῶν φίλων.—Ἄφ' οὗ ὁ Φ. ἱστόρησε τὰ πρὸ τῆς ἡμέρας τοῦ θανάτου τοῦ Σ., ἤδη φέρει τὸν λόγον εἰς τὰ γεγόμενα κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν τοῦ θανάτου. Ἀλλὰ καίπερ δις ἐρωτηθεὶς τίνα εἶπε καὶ ἔπραξεν ὁ ἀνὴρ κατ' αὐτὴν, ἀποφεύγει νὰ δώσῃ τὴν εἰς τοῦτο ἀπόκρισιν, κορυφῶν οὕτω διὰ τῶν διατριβῶν τὸ διαφέρον ἡμῶν καὶ τῶν ἀκροατῶν του. Πρὸ ἡμῶν ἔνθεν μὲν ἴσταται ὁ Ἐχ. μετὰ τῶν Φλειασίων, φλεγόμενοι ὑπὸ ἀσβέστου δίψης νὰ μάθωσιν ἐν πάσῃ λεπτομερείᾳ τὰ πάντα, ἔνθεν δὲ ὁ Φ. ἄνευ ἄλλης ἀσχολίας, πρόθυμος νὰ θεραπεύσῃ τὴν δίψαν, διότι ἡ διαρκὴς τοῦ διδασκάλου ἀνάμνησις εἶναι δι' αὐτὸν παραδείσιος εὐδαιμονία. Καὶ πόσον μᾶλλον κορυφοῦται τὸ διαφέρον ἡμῶν νὰ μάθωμεν τίνα ἦσαν τὰ λεχθέντα καὶ πραχθέντα, ὅταν ἀκούωμεν ὅτι ταῦτα προεκάλουν παρὰ τοῖς μαθηταῖς γέλωτας ἅμα καὶ δάκρυα, ἡδονὴν ἅμα καὶ λύπην, καθ' ἣν στιγμὴν τὸ παγερὸν τοῦ θανάτου φάσμα ἐκρουεν ἤδη τὴν θύραν τοῦ δεσμοτηρίου! Ἀλλὰ μετὰ βαθείας ψυχικῆς ἀνακουφίσεως ἀκούομεν ὅτι περὶ τὴν ἐπιθανάτιον τοῦ διδασκάλου κλίνην ὅλως ἀντιθέτως πρὸς τὸν θεάνθρωπον, ὃν κατὰ τὰς ὀδυνηρὰς τοῦ πικροῦ μαρτυρίου του στιγμὰς κατέλιπον ἢ ἀπληρονήθησαν πάντες οἱ μαθηταὶ του, οὐδ' αὐτοῦ τοῦ Πέτρου ἐξαιρουμένου, ἔχουσι συγκεντρωθῆ οἱ εὐγνώμονες μαθηταὶ του, ἄνδρες ποικιλωτάτων φιλοσοφικῶν αἱρέσεων, οἱ Σωκρατικοὶ Αἰσχίνης καὶ Φαίδων, ὁ κυνικὸς Ἀντισθένης, ὁ Μεγαρικὸς Εὐκλείδης, οἱ Πυθαγόρειοι Σιμίας καὶ Κέβης, θεωροῦντες πάντες τὴν διδασκαλίαν τοῦ Σ. ὡς τὸ κοινὸν κέντρον τῶν φιλοσοφικῶν αὐτῶν*

δοξασιῶν. Ἄλλ' ἀπουσιάζουσιν, ἐν ᾧ ἡ ἀπόστασις ἦτο μικρά, τρυφῶντες ἐν Αἰγίῳ, ὁ Ἀρίστιππος καὶ ὁ Κλεόμβροτος, αἱ ζῶντες ὅλως ἀντιθέτως πρὸς τὴν διδασκαλίαν καὶ τὸ ἦθος τοῦ Σ., ἐν τρυφῇ καὶ πολυτελείᾳ μύρων καὶ ἐσθήτων καὶ γυναικῶν· διὰ τοῦτο οὐχὶ ἄνευ πικρᾶς μομφῆς λέγεται ὅτι ἐποιοῦντο τὰς διατριβὰς ἐν Αἰγίῳ ἀντὶ νὰ εὐρίσκωνται παρὰ τὸ πλευρὸν τοῦ διδασκάλου κατὰ τὰς τελευταίας του στιγμὰς. Οἱ Ἰουδαὶ ἀτυχῶς δὲν ἐλλείπουσιν ἐκ τῆς ἱστορίας καὶ ὡς ὁ τοῦ Εὐαγγελίου ὑπὸ τὰς φοβερὰς τῆς συνειδήσεως τύψεις ἀπελθὼν ἀπήγγεατο, οὕτω καὶ ὁ Κλεόμβροτος πίπτων εἰς τὴν θάλασσαν ἐζήτησε νάποπλύνῃ δι' αὐτῆς τοὺς ῥύπους τῶν βαρυτάτων ἀνομιῶν του.— **2** τὰ λεχθέντα καὶ πραχθέντα προτάσσεται τὸ λεχθέντα, διότι τὸν Ἐχεκράτην ὡς φιλόσοφον ἐνδιαφέρει μᾶλλον ἢ γενομένη φιλοσοφικὴ συζήτησις.— **9** ἡμῖν κ. 14 τοὺς ἀκουσομένους ἐκ τούτων εἰκάζομεν ὅτι καὶ ἄλλοι ἦσαν παρόντες κατὰ τὸν διάλογον Ἐχεκράτους καὶ Φαίδωνος, πρβλ. καὶ I 9 ἡμῖν.— **11**... οἱ νεώτεροι τῶν μαθητῶν τοῦ Σωκράτους ὡς συναισθηματικώτεροι δὲν θὰ ἀπέκαμνον ἀφηγούμενοι τὰ κατὰ τὸν θάνατον τοῦ φιλοσόφου.— **16** ἀλλὰ πειρῶ μετὰ τὸ προθυμήθητι δὴ 8 τὴν σφοδρὰν δίψαν τοῦ Ἐχεκράτους καὶ τῶν Φλειασίων.— **17** θαυμάσια... καὶ τὸ τμήμα τοῦτο ὀλόκληρον κινεῖ ἰσχυρότατον τὸ διαφέρον τῶν ἀκροατῶν νάκούσουν τὰς λεπτομερείας τοῦ γενομένου διαλόγου.— **22** μηδ' ἄνευ θείας μοίρας ἐν Ξεν. Ἀπολ. 32 λέγεται ὅτι ἡ μοῖρα τοῦ Σ. ὑπῆρξεν ἐξαιρετικῶς θεαφιλής, διότι καὶ βίου χαλεπωτάτου ἀπηλλάγη καὶ θανάτου ἀλυποτάτου ἔτυχε.— **27** καὶ γὰρ οἱ λόγοι κοινοῖοι τινες ἦσαν ὅτι δηλ. ὁ θάνατος διὰ τοὺς φιλοσόφους εἶναι ἡδονή, βραχεῖα ὑποδήλωσις τοῦ θέματος τοῦ διαλόγου.— **43** Πλάτων δέ, οἶμαι, ἠσθένει καὶ διὰ τοῦτο δὲν παρευρέθη. Ἄλλ' ἐὰν ὄντως ὁ Πλάτων ἦτο ἀσθενής, αὐτὸς πρὸ παντὸς ἄλλου ὄφειλε νὰ γινώσκῃ τοῦτο καὶ οὐδεμίαν τότε θὰ εἶχεν ἀφορμὴν πρὸς τοιαύτην ἐπιφύλαξιν (οἶμαι)· ὅθεν πρόκειται περὶ πλάσματος τοῦ Πλάτωνος, ὅστις ἀσφαλῶς ἦτο παρών. Παρέστησεν ὅμως ἑαυτὸν ἀπόντα, διότι ἄλλως θὰ εἶχομεν τὴν εὐλογον ἀξίωσιν νὰ μὴ παραμείνῃ κωφὸν πρόσωπον ὁ συγγραφεὺς τοῦ διαλόγου, ὅστις ὅμως ἐν οὐδενὶ τῶν ἄλλων διαλόγων εἰσήγαγεν ἑαυτὸν ὀμιλεῦντα, διότι ὁ Πλάτων εἶναι δραματικός, ποιῶν τὰ πρόσωπά του λέγοντα, ἐν ᾧ αὐτὸς σιωπᾷ. Ἡ ὑποτιθεμένη αὕτη ἀπουσία ἐπιτρέπει εἰς αὐτὸν νὰ μεταχειρισθῇ τὴν ἱστορικὴν ὕλην τῆς μεγάλης ἐκείνης ἡμέρας μετὰ μεγαλυτέρας ἐλευθερίας. Ἐὰν ὅμως πράγματι

ἦτο ἀσθενής, ὡς τινες ἰσχυρίζονται, πολὺ πιθανὸν ἢ ἀσθενεία του νὰ ὤφειλετο εἰς τὴν βαθεῖαν θλίψιν ἐπὶ τῇ ἐπικειμένῃ τραγικῇ μοίρᾳ τοῦ διδασκάλου.

Ἐκ τῶν δύο πρώτων κεφαλαίων μανθάνομεν τὰς τοπικάς, χρονικάς καὶ προσωπικάς σχέσεις τοῦ διαλόγου, τὸ ἦθος καὶ τὴν διάθεσιν τῶν προσώπων, ὑποδήλωσιν τοῦ θέματος τοῦ διαλόγου, βραχεῖαν προέκθεσιν τῶν πρὸ τῆς πράξεως τοῦ διαλόγου, καὶ οὕτως ἔχομεν προανατολισθῆναι πρὸς πᾶν, ὅ,τι θὰ ἐχρειαζόμεθα νὰ μάθωμεν, ἵνα παρακολουθήσωμεν ἀπερίσπαστοι τὸν ἐφεξῆς διάλογον. Ὅθεν ὁ προεισαγωγικὸς οὗτος διάλογος κ. I-II ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸν *Πρόλογον* ἀρχαίας τραγωδίας.

III. *Ἐπανερωτηθεὶς ὁ Φαίδων τίνα ἦσαν τὰ λεχθέντα ἀφηγεῖται ὅτι οἱ φίλοι οἱ καθ' ἑκάστην ἐπισκεπτόμενοι τὸν Σωκράτην εὗρον αὐτὸν τότε ἄρτι λελυμένον τῶν δεσμῶν καὶ παρ' αὐτὸν τὴν Ξανθίππην. Μετὰ τὴν ἀπομάκρυνσιν ταύτης ὁ Σωκράτης ὁμιλεῖ περὶ τῆς σχέσεως τοῦ ἡδέος πρὸς τὸ λυπηρόν, ἧτις θὰ ἦτο ἀξία νὰ τύχη Αἰσωπείου μύθου :* 1-9 ἐπανερωτώμενος ὁ Φαίδων τίνα ἦσαν τὰ λεχθέντα ἀφηγεῖται ὅτι πάντες οἱ φίλοι τοῦ Σωκράτους καὶ τὰς ἄλλας ἡμέρας ἐπεσκεπτόντο αὐτὸν εἰς τὸ δεσμοτήριον ἀπὸ πρωΐας καὶ διημέρευον μετ' αὐτοῦ· 9-22 καὶ τὴν ἡμέραν ἐκείνην, μαθόντες ἀφ' ἑσπέρας τὸν κατάπλουν τοῦ πλοίου, συνεκεντρώθησαν ἐνωρίτερον καὶ εἰσελθόντες εἰς τὸ δεσμοτήριον, ἀφ' οὗ ἤδη οἱ ἔνδεκα εἶχον δώσει τὰς σχετικὰς διαταγὰς τῆς ἐκτελέσεως, εὗρον τὸν Σωκράτην ἄρτι λελυμένον καὶ τὴν Ξανθίππην παρακαθημένην· 22-9 αὕτη ἐπὶ τῇ θέᾳ αὐτῶν ἔρηξε γοερὰς κραυγὰς ἕως κατ' ἐντολήν τοῦ Σωκράτους ὑπηρέται τοῦ Κρίτωνος ἀπήγαγον αὐτὴν οἴκαδε· 29-45 ὁ δὲ Σωκράτης ἀνακαθίσας εἰς τὴν κλίνην καὶ τρίβων μεθ' ἡδονῆς τοὺς πονοῦντας πόδας ὁμιλεῖ περὶ τῆς παραδόξου σχέσεως ἡδονῆς καὶ λύπης, ἧτις θὰ ἦτο ἀξία Αἰσωπείου μύθου.— Ἀπὸ τοῦ κεφαλαίου τούτου μέχρι τέλους τοῦ διαλόγου ἀφηγεῖται πάντα ὁ Φαίδων καὶ ὁ διάλογος περιβάλλεται οὕτω τὴν ἀφηγηματικὴν μορφήν τῆς ἐκθέσεως. Λίαν δὲ προσφυῶς ὁ Πλάτων ἐνέβαλε πάντα ταῦτα εἰς τὸ στόμα τοῦ Φαίδωνος ὡς συγκεντροῦντος ἐξαιρετικὰ προσόντα· διότι ὁ Φαίδων α') ἦτο πιστὸς καὶ ἀφωσιωμένος εἰς τὴν μνήμην τοῦ διδασκάλου, ὅστις ἐν τινὶ παύσει τοῦ διαλόγου παίζει μὲ τοὺς βοστρύχους τῆς Ξανθῆς κόμης τοῦ ἀγαπητοῦ μαθητοῦ· β') ἐκέκτητο ἀρτίαν φιλοσοφικὴν μόρφωσιν, δυνάμενος νὰ ἐξαρθῆ εἰς τὸ ὕψος τῶν φιλοσοφικῶν προβλημάτων

Δ. Ν. Γουδῆ.— Πλάτωνος Φαίδωνος αἰσθητικὴ ἀνάλυσις

τῶν συζητηθέντων τὴν ἡμέραν ἐκείνην, ὡς εἶχεν ἀποδείξει διὰ τῶν ἑπ' αὐτοῦ ἐκδοσμένων Σωκρατικῶν διαλόγων, ὥστε θὰ ἔδύνατο πιστῶς νὰ μεταδώσῃ εἰς τοὺς ἀκροατὰς καὶ ἀναγνώστας τὰ τοῦ φιλοσοφικοῦ διαλόγου γ') ἦτο ξένος, ἐν ᾧ Ἀθηναῖος ἀφηγητῆς θὰ ἐκίνει τὴν ὑπόνοιαν μεροληψίας ἑπὲρ τοῦ Σωκράτους· καὶ δ') δὲν εἶχε μετᾶσχει τοῦ διαλόγου, ἐν ᾧ οἱ μετασχόντες, ἐὰν ἀφηγοῦντο αὐτοί, θὰ ἐκίνοῦν τὴν ὑπόνοιαν ὅτι διέστρεφον ἑπὲρ ταυτῶν τὰ τοῦ διαλόγου.

Οἱ εὐσεβεῖς μαθηταί, οἵτινες ἐπὶ μῆνα διημερεύουσι πλησίον τοῦ διδασκάλου, κατὰ τὴν πικρὰν τοῦ ἀποφρακτισμοῦ ἡμέραν ἐπισκέπτονται ἐνωρίτερον τὸν ἐτοιμοθάνατον. Ὡχροὶ ἐκ τοῦ πένθους καὶ τῆς ἀυπνίας, κύπτοντες ὑπὸ τὸ βάρος τῆς συμφορᾶς εἰσέρχονται βραδέως, σιωπηλοί, καὶ εἰς τὰ μόλις συγγρατούμενα δάκρυα πόνου ἀναγινώσκουσι τὸν βαθύτατον σεβασμὸν καὶ τὴν εὐλαβεστάτην πρὸς τὸν διδάσκαλον ἀφοσίωσιν. Ἀλλ' εἰσερχόμενοι εἰς τὸν θάλαμον αὐτοῦ ἀντὶ νὰ αἰσθανθῶσι τὴν παγερὰν τοῦ θανάτου ἀπόπνοιαν αἰσθάνονται τὴν γλυκεῖαν θαλπωρὴν οὐρανίας γαλήνης καὶ ἡρεμίας. Καὶ ὅτε τῆς Ξανθίππης αἱ παράφοροι ἐκρήξεις ἀκούονται συνταρακτικαί, ὁ Σωκράτης μετὰ ψυχρᾶς τραχύτητος παραγγέλλει τὴν ἀπομάκρυνσιν αὐτῆς, διότι ἐν τῇ σκηνῇ τῆς φιλοσοφικῆς μυσταγωγίας θέλει νὰ παραμείνῃ μόνος μετὰ τῶν μαθητῶν του καὶ ἀπομακρύνῃ πᾶσαν συναισθηματικὴν ἐκρηξιν, ἱκανὴν νὰ διαταράξῃ τοῦ διαλόγου τὴν ἱερότητα. Ἄλλως ἢ ἄξεστος Ξανθίππη παραμένουσα θὰ ἦτο μόνον ἄχθος τῆς φιλοσοφικῆς συζητήσεως, οὐδὲν δυναμένη νὰ κατανοήσῃ ὄνος λόγος ἤκουε καὶ σάλπιγγος ὅς. Καὶ ἤδη, ἐν ᾧ τὸ φυσικώτερον τοῦ ἐφεξῆς διαλόγου θέμα θὰ ἦτο τὸ τοῦ θανάτου, ὅμως, ὡς ἐὰν συναπῆχθη μετὰ τῆς Ξανθίππης καὶ τὸ στυγνὸν τοῦ θανάτου φάσμα, ὁ Σωκράτης μετὰ παιδικῆς ἀφελείας τρέβων τοὺς ἀπαλλαγέντας τῶν δεσμῶν πόδας, προδίδει ἐν μόνον συναίσθημα πληροῦν ἤδη τὴν ψυχὴν του, τὴν ἡδονὴν καὶ τὴν ἰλαρότητα. Καὶ ὅμως ἄς παρακολουθῶμεν μετὰ προσοχῆς ἀπὸ τοῦ σημείου τούτου τὸν Σωκράτην μετὰ πόσης τέχνης κατὰ μικρὸν καὶ ἀνεπαίσθητως προβαίνει εἰς τὸ φιλοσοφικὸν μέρος τοῦ διαλόγου.—

15 περιμένειν καὶ μὴ παριέναι ἐκ παραλλήλου.—27 ἀπαγέτες τὸ φιλόσοφος πρὸ τῆς ἐπισκέψεως τῶν μαθητῶν του ἀσφαλῶς θὰ εἶχε δώσει τὰς ὑστάτας παραγγελίας περὶ τῶν οἰκείων εἰς τὴν Ξανθίππην καὶ ὡς σύζυγος θὰ εἶχεν εἶπει τὰς προσηκούσας παραγόρους λέξεις εἰς τὴν σύζυγον. Ἀλλὰ πέραν τούτων ἡ Ξανθίππη

τούτου κατὰ μικρὸν πρὸς τὸ θέμα τοῦ διαλόγου. — **9** εὖ οἶδα γὰρ... ἡ εἰρωνεία μαρτυρεῖ τὴν εὐδιαθεσίαν· καὶ ἡμεῖς πρὸς τὸν εἰρωνευόμενον λέγομεν: *Σήμερον ἔχεις ὄρεξιν.* — **11** οὐκ ἐκείνω οὐδὲ τοῖς ποιήμασιν αὐτοῦ ἐν διὰ δυοῖν. — **21** οἱ τοῖς θεοῖσι διακελευόμενοι παροιμ. φράσις. — **22** καὶ ἐμοὶ μετ' ἔμφ. πρὸ τοῦ οὔτω. — **26** διεκώλυέ με ἀποθνήσκειν τὴν ἀναβολὴν τοῦ θανάτου ὁ Σωκράτης ἐθεώρει ὡς ἀτύχημα, ἀποδίδων τοῦτο εἰς δυσμένειαν τοῦ θεοῦ διὰ τὴν μὴ καλὴν ἑρμηνείαν τοῦ ὄνειρου.

V. Ταῦτα παρακαλεῖ τὸν Κέρητα νὰ διαβιβάσῃ εἰς τὸν Εὐήνον μετὰ τῶν χαιρετισμῶν του καὶ τῆς συστάσεως νὰ ἀκολουθῇ αὐτὸν ὡς φιλόσοφος χωρὶς νὰ αὐτοκτονήσῃ καὶ ἀναλαμβάνει νὰ λύσῃ τὴν ἀπορίαν τοῦ Κέρητος ἐπὶ τῇ ἀντιφάσει ταύτῃ: 1-7 τὴν ἐξήγησιν ταύτην παρακαλεῖ τὸν Κέρητα νὰ διαβιβάσῃ εἰς τὸν Εὐήνον μετὰ τῶν χαιρετισμῶν του καὶ τῆς συστάσεως νὰ ἀκολουθῇ αὐτὸν τάχιστα· ἀλλ' ὁ Σιμίας γινώσκων καλῶς τὸν Εὐήνον βεβαιοῖ ὅτι οὐδέποτε θὰ πράξῃ τοῦτο ὁ ἀνὴρ· 7-13 ἀλλὰ κατὰ τὸν Σωκράτην καὶ ὁ Εὐήνος καὶ πᾶς ἀληθῆς φιλόσοφος θὰ πράξῃ τοῦτο χωρὶς ὅμως νὰ αὐτοκτονήσῃ· καὶ συγχρόνως καταβιβάζει τοὺς πόδας εἰς τὴν γῆν· 13-25 τὴν ἀπορίαν τοῦ Κέρητος πῶς ὁ φιλόσοφος πρέπει νὰ διώκῃ τὸν θάνατον χωρὶς νὰ αὐτοκτονῇ ἀναλαμβάνει νὰ λύσῃ ὁ Σωκράτης. — Ἡ εἰρωνεία τοῦ Σωκράτους ἐξακολουθεῖ μέχρι τῆς στιγμῆς, καθ' ἣν διακηρύττει ὅτι πᾶς ἀληθῆς φιλόσοφος διώκει τὸν θάνατον χωρὶς ὅμως νὰ αὐτοκτονῇ· καὶ ἀπὸ τῆς στιγμῆς ταύτης ἡ σεμνοτέρα σιτίασις, ἣν ἤδη λαμβάνει καὶ τηρεῖ ἐφεξῆς διὰ παντὸς τοῦ διαλόγου, ὑποδηλοῖ ὅτι ἐντεῦθεν ἐπιλαμβάνεται τῆς ἐρεύνης τοῦ κυρίου θέματος καὶ ἡ παιγνιώδης εἰρωνεία μεταλλάσσεται ἤδη εἰς φιλοσοφικὴν σοβαρότητα. Πᾶν ὅ,τι ἐλέχθη ἀπὸ τῆς στιγμῆς, καθ' ἣν ἀνακάθηται εἰς τὴν κλίνην V 29... , μέχρι τῆς στιγμῆς, καθ' ἣν καταβιβάζει τοὺς πόδας εἰς τὴν γῆν, εἶναι προπαρασκευαστικὴ εἰσαγωγή εἰς τὸν φιλοσοφικὸν διάλογον. Πόσον τεχνικῶς παρεσκευάσθη ἡ μετάβασις εἰς τὸ θέμα τοῦ διαλόγου διὰ τῆς μνείας τοῦ Αἰσώπου καὶ Εὐήνου! — **2 ἂν σωφρονῇ, οἷον παρακελεύει 4, οὐδ' ὀπωσιοῦν... 6, τί δαί; οὐ φιλόσοφος... 7 μετὰ πολλῆς τῆς εἰρωνείας. — *διώκειν ἐμὲ δὲν ἐννοεῖ αὐτοκτονίαν, ὡς ὑπέθεσεν ὁ Σιμίας· τί ἐννοεῖ διὰ τούτου ὁ Σωκράτης θὰ ἀναπτυχθῇ ἐν τοῖς ἐφεξῆς κεφαλαίοις.* — **3** ὡς ἔοικε λιτ. περὶ πράγματος ἀνεπιδέκτου ἀμφιβολίας. — **8** οὐ**

φιλόσοφος Εϋηνος . . . ταῦτα ἀποτελοῦσιν ἐνθύμημα, οὗ ἑλλείπει ἡ μείζων προκειμένη :

(Πᾶς φιλόσοφος ἐθέλει ἀποθνήσκειν.)

Ὁ Εϋηνος φιλόσοφος

Ἐθέλησει τοίνυν Εϋηνος ἀποθνήσκειν.

—14 πῶς τοῦτο λέγεις ; ὁ Κέβης ἀνευρίσκει ἐν τοῖς λόγοις τοῦ Σωκράτους ἀκατανόητον ἀντίφασιν.—18 οὐδέν γε σαφές βεβαίως εἶχεν ἀκούσει παρά τοῦ Φιλολάου, ἀλλ' ἀόριστα καὶ ἀσαφῆ, διότι ἡ διδασκαλία τῶν Πυθαγορείων ἐγένετο δι' αἰνιγμάτων.—23 ποίαν τινα . . . διὰ τὸν μελλοθάνατον Σωκράτην καὶ διαφέρει καὶ ἐπίκαιρον θέμα ἐρεῦνης θὰ ἦτο τί εἶναι ὁ θάνατος καὶ τί εἶναι ἡ εἰς Ἄιδου ἀποδημία καὶ ὄντως διὰ τῆς στροφῆς τοῦ διαλόγου ὁ ἀνήρ, τοῦ ὁποίου τὴν καρδίαν πληροῖ ἡδονὴ καὶ ἰλαρότης, ὁ ἀδιάφορος πρὸς τὸν θάνατον ἰδοὺ ἀνεπαισθήτως φέρεται πλησίστιος πρὸς τὴν διασκόπησιν τῆς οὐσίας αὐτοῦ.—24 τί γὰρ ἂν τις . . . διὰ τῆς ἐρωτήσεως διαφαίνεται ἀδημονία τις τοῦ Σωκράτους ἀσχάλλοντος διὰ τὴν βραδύτητα τῆς περιπεθιότητος ὥρας τοῦ θανάτου.

VI. Ὅσονδῆποτε ἀγαθὸν καὶ ἂν εἶναι ὁ θάνατος διὰ τὸν φιλόσοφον, δὲν ἐπιτρέπεται ἡ αὐτοκτονία, τὸ μὲν διότι ἡ ψυχὴ ἡμῶν διατελεῖ ὡς ἐν εἰρκτῇ, τὸ δὲ διότι εἴμεθα κτήματα τῶν θεῶν καὶ ἐν οὐδετέρῳ περιπιώσει ἐπιτρέπεται αὐθαίρετος ἐπόδρασις : 1-6 ὁ Κέβης ζητεῖ σαφεῖς ἐξηγήσεις περὶ τοῦ ἀθεμίτου τῆς αὐτοκτονίας, διότι παρά τῶν Πυθαγορείων συγκεχυμένα εἶχεν ἀκούσει· 6-13 κατὰ τὸν Σωκράτην εἶναι ἀληθῶς περίεργον ὁ φιλόσοφος νὰ θεωρῇ τὸν θάνατον ἀγαθὸν καὶ ὅμως νὰ μὴ δικαιούται νὰ αὐτοκτονήσῃ· 13-25 καὶ ὅμως τοῦτο δικαιολογεῖται τὸ μὲν διότι ἡ ψυχὴ διατελεῖ ὡς ἐν εἰρκτῇ, μὴ δικαιουμένη νὰ ἀποδράσῃ, τὸ δὲ διότι οἱ ἄνθρωποι εἴμεθα κτήματα τῶν θεῶν, διατελοῦντες ὑπὸ τὴν κηδεμονίαν αὐτῶν· 25-32 ὅθεν ἀνάγκη ὁ ἄνθρωπος νὰ ἀναμένῃ τὸν θάνατον τὸν στελλόμενον ὑπὸ τῶν θεῶν.— Κατὰ τὸν Σωκράτην ὁ θάνατος εἶναι ἀγαθόν ! Ἴδου τὸ παράδοξον ! Ἀλλ' ἐν φ' εἶναι ἀγαθόν (διὰ τοὺς φιλοσόφους), δὲν δικαιούμεθα νὰ παράσχωμεν αὐτοβούλως τὸ ἀγαθὸν τοῦτο εἰς ἡμᾶς (αὐτοκτονούντες) ! Ἴδου τὸ δεύτερον παράδοξον, ἔτι παραδοξότερον τοῦ πρώτου ! Πρὸς δικαιολογίαν τῶν δύο τούτων παραδοξολογιῶν ὁ Σωκράτης ἀντλεῖ τὰ ἐπιχειρήματά του ἐκ τῆς Ὀρφικῆς διδασκαλίας,

καθ' ἣν 1) ἡ ψυχὴ ἡμῶν ἐγκαθειροχθεῖσα ὑπὸ τοῦ θεοῦ ἐν τῷ σώματι, ἰδ. σ. 6 κέ., οὐδὲν δικαίωμα ἔχει αὐθαιρέτως νὰ ποδράσῃ ἐντεῦθεν, καὶ β'), τοῦθ' ὅπερ ἀπορρέει ἐκ τοῦ πρώτου, εἴμεθα (ἡ ψυχὴ) κτήματα τῶν θεῶν, οὐδόλως δικαιούμενοι νὰ διαθέσωμεν αὐτοβούλως ἡμᾶς αὐτούς.—14 ἔτω ὁ Κέβης τόσον εἶχεν ἀπορροφηθῆ ὑπὸ τῆς ὠραίας διδασκαλίας τοῦ Σωκράτους, ὥστε παραδεδομένος εἰς τὴν ἐγκάρδιον εὐφροσύνην του λησμονεῖ τὸ περιβάλλον καὶ τὰς συνθήκας του καὶ ἀσυνειδήτως περιλίπτει εἰς τὴν μητρικὴν διάλεκτον, ὅπερ καθιστῆ τὸν διάλογον δραματικόν.—Περὶ τοῦ ἀθεμίτου τῆς αὐτοκτονίας θὰ ἐκδοθῆ καὶ σειρὰ ἐκθέσεων ἡμετέρων μαθητῶν.

VII. Ἀλλὰ τότε, παραιτηρεῖ ὁ Κέβης, θὰ ἦτο μωρὸν νὰ θέλῃ ὁ φιλόσοφος νὰ ποχωρίζεται ἀρίστων ἐπιμελητῶν, τῶν θεῶν. ἐπειδὴ πρὸς τοῦτον συμφωνεῖ καὶ ὁ Σιμίας, ὁ Σωκράτης δηλοῖ ὅτι εἶναι ἀνάγκη νὰ πολογοθῆ: 1-19 ὁ Κέβης ὁμως ἀντιπαραιτηρεῖ ὅτι, ἐὰν οἱ ἄνθρωποι διατελοῦσιν ὑπὸ τὴν κηδεμονίαν ἀρίστων ἐπιμελητῶν, τῶν θεῶν, τότε πᾶς φρόνιμος ἄνθρωπος καὶ οἱ φιλόσοφοι θὰ ἔπρεπε νὰ ἀγανακτῶσιν ἀποχωριζόμενοι τοιούτων ἐπιμελητῶν. 19-33 ὁ Σωκράτης ἠὺχαριστήθη διὰ τὴν ἐνστάσιν, ἐπειδὴ δὲ καὶ ὁ Σιμίας συμφωνεῖ πρὸς τὸν Κέβητα, φρονεῖ ὅτι πρέπει νὰ πολογοθῆ.— Ὁ Κέβης νομίζων ὅτι τὸ κράτος τῶν ἀγαθῶν θεῶν περιορίζεται μόνον ἐπὶ τοῦ ἐπιγείου κόσμου καὶ τοῦ γήινου βίου ἀπορεῖ διὰ τί ὁ φιλόσοφος ἐπιδιώκει τὸν θάνατον ἀποχωριζόμενος οὕτω τῶν θεῶν, τῶν ἀρίστων αὐτοῦ ἐπιμελητῶν, οὕς οὕτω προσβάλλει καὶ λυπεῖ· μόνον μωρὸς καὶ ἡλίθιος, ἀφιλόσοφος ἄνθρωπος, θὰ ἐπεζῆτει τὸ τοιοῦτον, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ὁ φιλόσοφος.— Ἐκ πάντων τῶν μαθητῶν τοῦ Σωκράτους οἱ ἐνεργότερον μετέχοντες τοῦ διαλόγου, ὧς θὰ ἴδωμεν πολλαχοῦ, εἶναι ὁ Σιμίας καὶ ὁ Κέβης, ὧν ὁ δεύτερος χαρακτηρίζεται ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Σωκράτους μετὰ τινος ἐλαφροῦ ψόγου ὡς πνεῦμα ἀντιλογίας· ὕστερον θὰ ἐκτεθῶσιν οἱ λόγοι, δι' οὓς ὁ Πλάτων προέκρινε διὰ τὸν διάλογον τοὺς δύο Θεβαίους.— 3 ἔοικεν ἀτόπῳ λιτ. ἀντὶ ἐστὶν ἄτοπον.— 12 ἀπὸ τοῦ δεσπότου ἀπολύτως, ἀπὸ παντὸς κυρίου εἴτε ἀγαθοῦ εἴτε κακοῦ, ἐν ᾧ ὄφειλε νὰ κάμνη διάκρισιν καὶ νὰ φεύγῃ μόνον ἀπὸ τοῦ κακοῦ· ὅθεν ὁ τοιοῦτος εἶναι ἀνόητος.— 28 εἰς σὲ τείνειν κατὰ τὸ λογικὸν ἀξίωμα: Τὸ κατηγορούμενον κατὰ τοῦ ὅλου (πάντων τῶν φιλοσόφων) κατηγορεῖται καὶ κατὰ τοῦ μέρους (Σωκράτους) καὶ οὕτως ὁ Σωκράτης ὀφείλει νὰ καθίσῃ εἰς τὸ ἐδώλιον

τοῦ κατηγορουμένου· ἢ μεταφρ. ἀπὸ τοῦ ἐξέου. — οὕτως ῥηθίως μετὰ μικροῦ παραπόνου.

VIII. Ὁ Σωκράτης εἶναι εὐέλπης ὅτι καὶ ἐν Ἄιδου θὰ εὕρη καθεαυτῶς μὲν ἀνθρώπους καλυτέρους τῶν ἐνθάδε, ἀσφαλῶς δὲ θεοὺς ἐπίσης ἀγαθοὺς· ἐν τῷ μεταξὺ ἀποκρούει σύστασιν τοῦ δημίου νὰ διακόψῃ τὸν διάλογον ὡς θερμαίνοντα : 1-14 ὁ Σωκράτης δὲν ἀγανακτεῖ ἀποθνήσκων, διότι εἶναι εὐέλπης ὅτι θὰ εὕρη ἐν Ἄιδου ἴσως μὲν ἀνθρώπους καλυτέρους τῶν ἐνθάδε, πάντως ὅμως θεοὺς πολὺ ἀγαθοὺς δεσπότης· 14-9 ὁ Σιμίας παρακαλεῖ τὸν Σωκράτην νὰ ἐξηγήσῃ τοῦ στηρίζει τὴν ἐλπίδα ταύτην· 19-31 ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Σωκράτης ἀποκρούει σύστασιν τοῦ δημίου, διαβιβασθεῖσαν διὰ τοῦ Κρίτωνος, νὰ διακόψῃ τὸν διάλογον ὡς θερμαίνοντα καὶ ἀντιδραστικὸν κατὰ τῆς ἐνεργείας τοῦ φαρμάκου· 31-7 μετὰ τοῦτο εἶναι διατεθειμένος νὰ ἐξηγήσῃ τοῦ στηρίζει τὴν αἰσιοδοξίαν του ταύτην. — Κατὰ τὸν Σωκράτην ἡ ζωὴ δὲν ἄγει πρὸς τὸν θάνατον, πρὸς τὸν τέλειον μηδενισμόν, ἀλλὰ διὰ τοῦ θανάτου εἰς ἄλλην ζωὴν, διατελοῦσαν ἐπίσης ὑπὸ τὴν κηδεμονίαν καὶ ἐπιμέλειαν ἄλλων ἀγαθῶν θεῶν· ὁ θάνατος δὲν εἶναι τὸ τέλος τῆς ζωῆς, ἀλλὰ σταθμὸς μεταξὺ τοῦ ἐπαγείου βίου καὶ τοῦ πέραν, μεταξὺ τῶν ὁποίων δὲν ὑπάρχει ἐχθρική ἀντίθεσις, ὅπως συνήθως νομίζομεν, ἐφ' ὅσον αἱ ἀγαθὰ θεὰ κυριαρχοῦσιν ἀμφοτέρων τῶν κόσμων. Ἐντεῦθεν ἀπορρέει ἡ ἀγαθὴ ἐλπίς τοῦ Σωκράτους ὅτι καὶ ἐκεῖ θὰ ἔλθῃ πρὸς ἄνδρας ἀγαθοὺς καὶ ἡ ἀκλόνητος πεποίθησις ὅτι θὰ ἔλθῃ πρὸς ἀγαθοὺς θεοὺς. Καὶ καθ' ἣν στιγμὴν πάντες κεχηνότες ἀναμένουσι τὴν συμπλήρωσιν τῆς διδασκαλίας ταύτης καὶ ὁ Σιμίας ἐξ ὀνόματος πάντων ἱκετεύει τὸν Σωκράτην νὰ δώσῃ τὴν θεωρητικὴν δικαιολογίαν τῆς πίστεώς του ταύτης, αἴφνης ὁ δήμιος συνιστᾷ εἰς τὸν ἄνδρα, ὅστις ἀφιέρωσε τὸ πλεῖστον τῆς ζωῆς του εἰς τὸ λέγειν καὶ διδάσκειν ἀπὸ πρωίας μέχρι ἑσπέρας, νὰ μὴ ὀμιλῇ, ἦτοι ὁ Σωκράτης νὰ παύσῃ νὰ εἶναι Σωκράτης! Ἄλλ' ὁ Σωκράτης μετ' ἀσυνήθους τραχύτητος καὶ μετὰ τελείας ἀδιαφορίας πρὸς τὰς συνεπείας, τὰς ὁποίας θὰ εἶχεν ἡ συνεχὴς ὀμιλία του, ἀποκρούων τὴν σύστασιν ἄρχεται τῆς δικανικῆς ἀπολογίας του εἰσερχόμενος εἰς τὸ πολυκροτον θέμα τοῦ διαλόγου. — 10 εἶπερ τι ἄλλο ὅτι ἐκεῖ θὰ εὕρη θεοὺς πάνυ ἀγαθοὺς δεσπότης εἶναι περὶ τούτου ἀκραδάντως πεπεισμένος, ἀλλ' ὅτι θὰ εὕρη καὶ ἄνδρας ἀγαθοὺς περὶ τούτου ἐκφράζεται προβληματικῶς. — 12 εἶναί τι λιτ. ὅτι ἀναμένει ἐκεῖ παραδείσιος βίος. — 14 πολὺν ἄμεινον τοῖς ἀγαθοῖς ἢ τοῖς κακοῖς εὐφημ.